

De cijfers

Minder aanmeldingen, meer betalingsregelingen

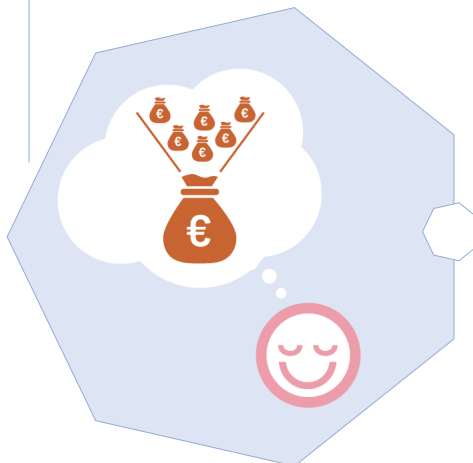

78.013

Aantal aanmeldingen voor schuldhulpverlening daalde

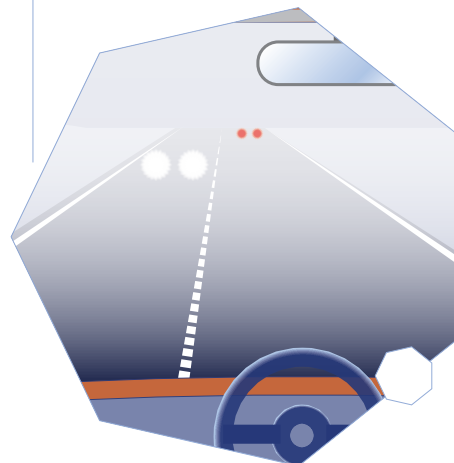
Trends in 2020

Vaker inzetten saneringskrediet geeft sneller schuldenrust

Corona

'We rijden nog steeds in de mist'

Het jaar in vogelvlucht

Van de NVVK Belofte tot de Toeslagenaffaire: wat hield ons bezig in 2020?

Gesprek Marco Florijn met Leonard Geluk

'Investeer in bestaanszekerheid'

De cijfers

Kerncijfers

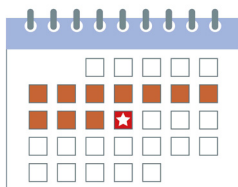
AANTAL AANMELDINGEN

2019	2020
89.152	78.013

Het aantal aanmeldingen gaat over verzoeken tot informatie, advies, of een hulpvraag gericht aan een NVVK-lid*. De hulpvraag betreft steeds de eigen financiële situatie, meestal: schulden.

Conclusie: Het aantal aanmeldingen is gedaald. Uit de Monitor schuldhulpverlening gemeenten tijdens de coronacrisis (Divosa/NVVK) weten we dat er een causaal verband is met de coronacrisis en de sociale beperkingen.

AFSPRAAK (IN DAGEN)

Crisissituaties vallen hier niet onder, in dat geval vindt binnen 3 werkdagen na de aanmelding een eerste gesprek plaats waarin de hulpvraag wordt vastgesteld.

Conclusie: Binnen gemiddeld 11 dagen had een hulpvrager in 2019 een afspraak bij een NVVK-lid*. In 2020 is die gemiddelde wachttijd hetzelfde gebleven, ondanks alle lockdown-beperkingen die er waren.

Producten & dienstverlening

GEMIDDELDE SCHULD (IN EURO'S)

2019	2020
43.513	41.985
Alleen particulier: 39.029	Alleen particulier: 38.508
Alleen ondernemers: 107.186	Alleen ondernemers: 95.000

Dit is de gemiddelde schuld van mensen die zich bij de schuldhulpverlening hebben gemeld.

Conclusie: Het gemiddeld schuldbedrag is bij zowel ondernemers als particulieren gedaald. Bij particulieren beperkt, bij ondernemers aanzienlijk sterker.

VROEGSIGNALERING

Vroegsignalering is het in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld brengen van mensen met financiële problemen. Dat maakt vroegtijdige hulpverlening mogelijk, door gebruik te maken van concrete signalen en outreachende hulpverlening.

95% van de NVVK-leden* die signalen over betalingsachterstanden vanuit vaste lasten partners konden ontvangen, kreeg deze in 2020.

Kenmerken hulpvragers

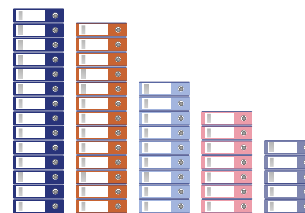
GEMIDDELD AANTAL SCHULDEISERS

2019	2020
13	14

Deze tabel geeft het gemiddeld aantal schuldeisers weer dat mensen hebben op het moment dat ze schuldhulpverlening vragen.

Conclusie: Het gemiddeld aantal schuldeisers is in 2020 nauwelijks veranderd.

MEEST VOORKOMENDE SCHULDEISERS

- Belastingdienst
- Zorgverzekeraars
- Deurwaarders
- Incasso-organisaties
- CJIB

Dit zijn de grootste schuldeisers die NVVK-leden* tegenkomen bij mensen met schulden.

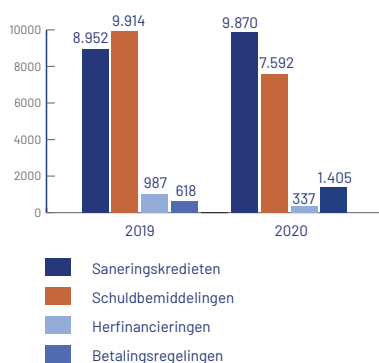
Conclusie: Dit overzicht geeft aan hoe vaak we deze schuldeisers tegenkomen in de schuldenpakketten. Deurwaarders en incassobedrijven vertegenwoordigen een breed scala van schuldeisers, waaronder ook overheidsschuldeisers. De NVVK heeft met de meeste grote schuldeisers praktische overeenkomsten om schulden snel te regelen.

Kerncijfers

SCHULDEN OPlossen TOTAAL

2019	2020
20.471	19.204

Schulden oplossen onderverdeling

Deze tabel noemt het aantal mensen waarvoor we de schulden oplossen, uitgesplitst naar het middel dat ervoor gebruikt is. Een schuldhulpverlener kan met een van deze vier middelen de schulden van een hulpvrager regelen.

Conclusie: Dit jaar zijn er voor het eerst meer saneringskredieten dan schuldbemiddelingen ingezet. In ons Trendoverzicht gaan we hier dieper op in. Ondanks een lager aantal aanmeldingen is het aantal mensen van wie we de schulden

Producten & dienstverlening

BUDGETCOACHING

2019	2020
25.524	16.210

Budgetcoaching omvat alle activiteiten om grotere budgetvaardigheden aan te leren.

Conclusie: Via budgetcoaching helpen onze leden hulpvragers om hun financiën onder controle te krijgen. Vorig jaar was het aantal hoger. De coaching vindt vaak plaats in groepsverband, corona heeft hier een sterk negatief effect op gehad.

SCHULDHULP AAN ONDERNEMERS

2019	2020
1.747	1.812

Schuldhulpverlening aan ondernemers is een gespecialiseerde vorm van schulden oplossen waarbij persoonlijke schulden die voortkomen uit een bedrijf in een regeling worden ingebracht. Het gaat om zzp'ers of kleine ondernemers. Inzet is om – zo mogelijk – de schulden op te lossen met behoud van het bedrijf.

Conclusie: Het aantal ondernemers dat we helpen is licht gestegen.

STABILISATIE

2019	2020
14.200	13.455

Stabilisatie is het voortraject om te komen tot een regeling die beoogt de schulden op te lossen. Het doel van stabilisatie is het in evenwicht brengen en houden van inkomsten en uitgaven van de klant.

Conclusie: Het aantal stabilisatieovereenkomsten dat is getekend bij NVVK-leden is iets gedaald. We hebben in de validatie van cijfers geconstateerd dat de daling ook voortkomt uit afwijkende interpretaties onder onze leden van het begrip 'stabilisatieovereenkomst'.

Kenmerken hulpvragers

BUDGETBEHEERREKENINGEN

2019	2020
59.774	49.404

Het aantal huishoudens dat op de peildatum gebruik maakt van een budgetbeheerrekening. Deze rekening wordt specifiek ingericht om de gelden te beheren.

Conclusie: Budgetbeheer is een van de middelen die we inzetten om stabiliteit te creëren. In 2020 is het volume fors gedaald. We vermoeden als gevolg van de sociale effecten van de Corona maatregelen.

LANGE TERMIJN DIENSTVERLENING

2019	2020
7.633	9.594

Het betreft financiële diensten die lichte ondersteuning bieden over langere periodes. Schulden kunnen zo worden voorkomen of worden beheerst.

Conclusie: Het aantal hulpvragers dat gebruik maakt van de lange termijn dienstverlening die NVVK-leden* bieden is gestegen. Meer dan de helft van de NVVK-leden biedt deze dienstverlening aan.

*de leden Stadsbank Leiden, gemeente Oss afdeling Zorg team Schuldhulpverlening en de gemeente Hoeksche Waard leveren hun jaarcijfers door omstandigheden later aan, hun aandeel ontbreekt dus nog.

Kerncijfers

Producten & dienstverlening

Kenmerken hulpvragers

SOCIALE KREDIETEN

2019		2020	
11.051		9.323	
verleend	uitstaand	verleend	uitstaand
38 mln	96,5 mln	26 mln	24,5 mln

Dit betreft leningen die door kredietbanken beschikbaar worden gesteld, in de eerste plaats voor consumptieve doeleinden. Ze staan los van het hebben van schulden. Deze kredieten worden verleend ten behoeve van noodzakelijke investeringen, wanneer de aanvrager van een krediet niet (meer) terecht kan bij een commerciële kredietverlener. Doel van sociaal krediet is gelijkwaardige financiële participatie mogelijk te maken.

Conclusie: Het aantal en volume van het sociaal krediet is in 2020 is ten opzichte van vorig jaar afgenomen.

WSNP-VERKLARINGEN

2019	2020
4.869	3.386

Klanten kunnen, wanneer een minnelijk traject niet mogelijk is of het minnelijk traject is beëindigd, doorverwezen worden naar de rechter om toegelaten te worden tot de Wsnp. Daarvoor wordt door een schuldhulpverlenende organisatie een zogenaamde Wsnp-verklaring afgegeven.

Conclusie: Het aantal Wsnp-verklaringen is afgenomen. De trend naar een kleinere instroom naar Wsnp-trajecten van de afgelopen jaren zet door. Er is discussie over de vraag in hoeverre dit positief of negatief is. Het strookt in elk geval met de beleidsdoelstelling zoals geformuleerd bij de inwerkingtreding van de Wsnp, vanuit de verwachting dat gebruik van de Msnp juist zou toenemen.

BESCHERMINGSBEWIND

2019	2020
21.861	24.633

De tabel geeft het aantal meerderjarigen weer waarvoor NVVK-leden als beschermingsbewindvoerder optraden.

Conclusie: Het aantal mensen dat bij NVVK-leden een beroep deed op beschermingsbewind steeg in 2020. Een goede verklaring hiervoor vraagt nader onderzoek.

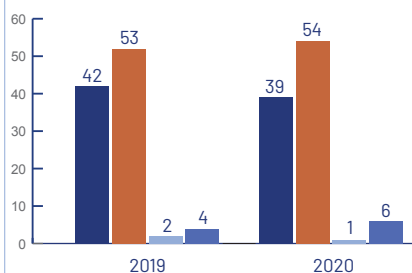
Kerncijfers

Producten & dienstverlening

Kenmerken hulpvragers

INKOMSTENBRON

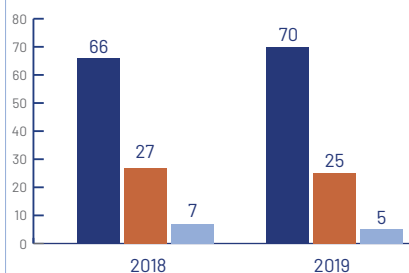
percentage t.a.v. het aantal aanmeldingen

- Inkomen uit werk
- Uitkering
- Studiefinanciering/schuld
- Geen inkomen

INKOMENSCATEGORIE

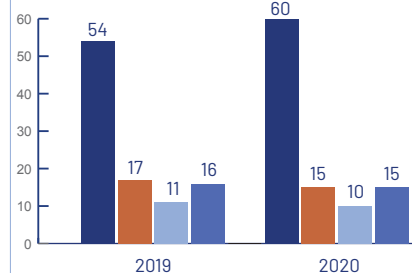
percentage t.a.v. het aantal aanmeldingen

- Minimumloon of lager
- Modaal
- Bovenmodaal

GEZINSSAMENSTELLING

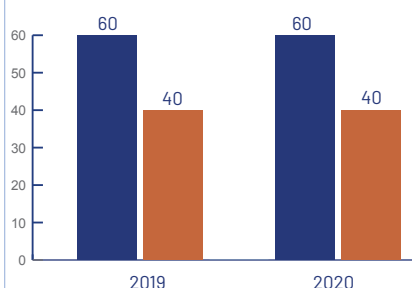
percentage t.a.v. het aantal aanmeldingen

- Alleenstaand
- Alleenstaande ouder
- Gezin zonder kind(eren)
- Gezin met kind(eren)

SEKSE

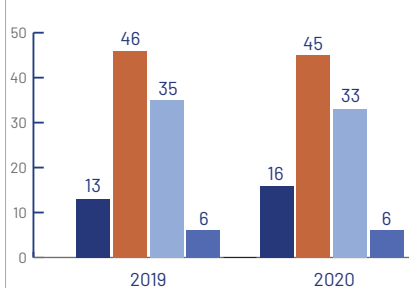
percentage t.a.v. het aantal aanmeldingen

- Man
- Vrouw

LEEFTIJD

percentage t.a.v. het aantal aanmeldingen

- < 26
- 26 t/m 45 jaar
- 46 t/m 65 jaar
- Ouder dan 65 jaar

Trends in 2020

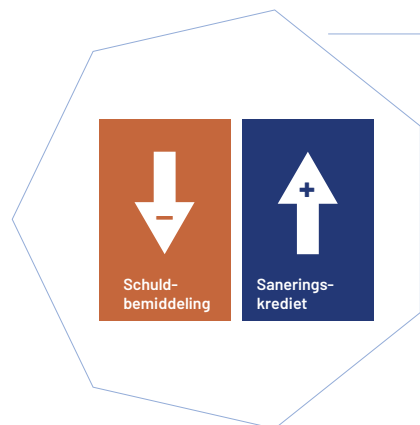
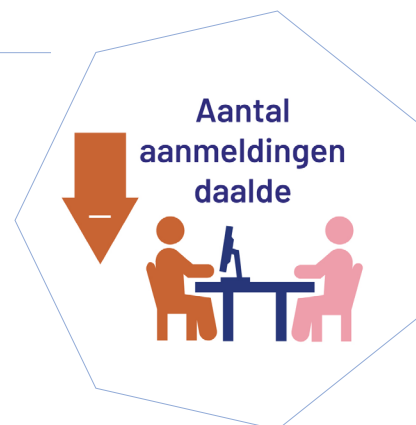
“Meer aandacht voor begeleiding van de hulpvrager voorkomt herhaling”

MARCO FLORIJN, VOORZITTER NNVK

Aantal meldingen gedaald vanwege corona

Vorig jaar ontvingen onze leden* 12,5% minder meldingen. In 2019 bereikten we juist een hoger aantal mensen dan het jaar ervoor. Maar vanwege corona is die positieve ontwikkeling omhoog veranderd in een daling. In 2019 meldden zich 89.152 mensen aan, een jaar later waren het er 78.013. In het afgelopen jaar introduceerden we samen met Divosa een maandelijkse monitor om de ontwikkeling van de hulpvraag nauwgezet te volgen.

Uit de resultaten van die monitor was ook al duidelijk dat het aantal hulpvragers terugliep, met een kleine opleving tussen de lockdownperiodes. De sluiting van loketten en wijkcentra, vanwege de lockdown, heeft voor onze doelgroep een forse impact gehad, bleek uit onderzoek van de Hogeschool van Amsterdam waar we aan meewerkten. Meer over dit onderwerp [vind je hier](#).

Meer saneringskredieten dan schuldbemiddelingen

Schuldregelen kan op twee manieren: via schuldbemiddeling of via een saneringskrediet. Onze leden* sloten in 2020 9.870 saneringskredieten af, in 7.592 gevallen was er sprake van schuldbemiddeling. Bemiddeling betekent dat de schuldhulpverlener drie jaar lang contact houdt met de hulpvrager en zijn schuldeisers. Daalt het inkomen van de hulpvrager, dan ontvangen de schuldeisers een kleiner deel van hun oorspronkelijke vordering. Gaat het inkomen omhoog, dan krijgen de schuldeisers meer. Omdat in de praktijk de meeropbrengst gering is, terwijl er wel veel administratieve inspanning nodig is, stimuleert de NNVK sinds enkele jaren de toepassing van saneringskredieten.

Daarbij koopt een gemeentelijke kredietbank alle schuldeisers in een keer af. De hulpvrager krijgt een saneringskrediet dat hij in drie jaar afbetaalt. Een hoger inkomen heeft geen invloed op de afbetaling. Het voordeel is dat de schuldeiser het dossier sneller kan sluiten en de hulpvrager ook meteen weet waar hij aan toe is. Hij kan zich richten op zijn toekomst, en wanneer hij zijn inkomen weet te verhogen hoeft hij de verhoging niet af te dragen aan schuldeisers. Omdat de schuldhulpverlener tijd bespaart kan hij meer aandacht geven aan begeleiding van de hulpvrager om herhaling te voorkomen.

*de leden Stadsbank Leiden, gemeente Oss afdeling Zorg team Schuldhulpverlening en de gemeente Hoeksche Waard leveren hun jaarcijfers door omstandigheden later aan, hun aandeel ontbreekt dus nog.

Vroegsignalering kwam op stoom

De wet die het vroeg opsporen van schulden verplicht stelt (de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening) werd pas per 1 januari 2021 van kracht. Maar veel gemeenten bereidden zich daar in de afgelopen jaren al op voor. Vroegsignalering is het in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld brengen of benaderen van mensen met financiële problemen. Dat maakt vroegtijdige hulpverlening mogelijk, door gebruik te maken van daadwerkelijke signalen en outreachende hulpverlening. De wet verplicht verhuurders, energie- en

drinkwaterbedrijven en zorgverzekeraars om betaalachterstanden te melden bij de gemeente.

Op haar beurt is de gemeente verplicht een hulpaanbod te doen aan de persoon met betaalachterstanden. In ons vorige jaarverslag bleek dat 71% van onze leden al bezig was met vroegsignalering. In 2020 deed 95% van de leden* die vanaf januari 2021 een verplichting hebben om signalen uit te wisselen al ervaring op met de ontvangst van signalen van betalingsachterstanden van vaste lasten partners.

95%

NVVK leden deed ervaring op met vroegsignalering

100% aflossing

Meer betalingsregelingen voor mensen met financiële problemen

Wie kampt met betaalachterstanden heeft als eerste optie: het treffen van een betalingsregeling voor 100% afbetaling van de schuld. De kredietbanken onder onze leden* (21) sloten in 2020 fors meer betalingsregelingen af dan het jaar ervoor: 1.405 tegenover 618 in 2019. De sterke stijging is naar wij inschatten gerelateerd aan de inkomensterugval die veel mensen meemaakten vanwege corona.

Betaalachterstanden kunnen sneller opgelost worden met een betalingsregeling, maar daar is wel coulance van schuldeisers voor nodig. Vorig jaar merkten we dat veel schuldeisers coulant waren vanwege de onverwachte sluiting, door corona, van veel sectoren. Voor betalingsregelingen geldt ook dat het belangrijk is 'er vroeg bij te zijn'. Wanneer de schulden hoger zijn, is een betalingsregeling vaak niet meer mogelijk.

Overige opvallende cijfers

- De gemiddelde schuld waarmee hulpvragers bij ons aanklopten daalde in 2020 licht. Het was 41.985 euro in 2020, in 2019 was het 43.500 euro.
- In 2020 hadden we net als in 2019 gemiddeld 11 dagen nodig om na een hulpverzoek een eerste gesprek tot stand te laten komen. Omdat de lockdownperiodes een grote impact hadden op de dienstverlening, is het opvallend dat de gemiddelde wachttijd toch hetzelfde bleef.
- Het aantal mensen in beschermingsbewind bij onze leden steeg, van 21.861 in 2019 naar 24.633 vorig jaar. In eenderde van de gevallen betrof het mensen met schulden. De stijging is deels verklaarbaar omdat onze leden in het afgelopen jaar bewindvoerderspraktijken overnamen.

Aantal mensen in beschermingsbewind steeg

21.861

2019

24.633

2020

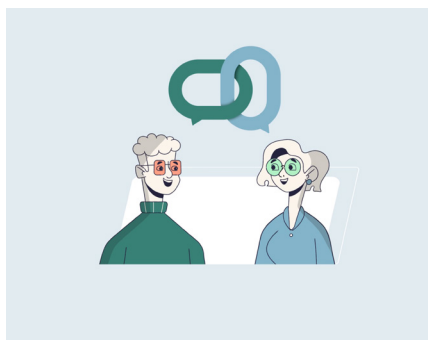
2020 in vogelvlucht: wat hield ons bezig?

Kwaliteitskader en NVVK Belofte

De menselijke maat voorop: de ontwikkeling die in de politiek nu veel aandacht krijgt is door de NVVK al eerder op de agenda gezet. In 2020 leidde dat tot de vaststelling van de NVVK Belofte (zie illustratie) en de ontwikkeling van een nieuw Kwaliteitskader. Kwaliteit is voor de NVVK en haar leden meer dan 'het voldoen aan een bepaald proces in de uitvoering'. Kwaliteit biedt je wanneer je als NVVK-lid - werkend vanuit onze NVVK Belofte - ontwikkelgericht en resultaatgericht bent.

Samenwerking met schuldeisers

Vanuit de gedeelde visie dat mensen met schulden zo goed mogelijk geholpen moeten worden, zetten zes grote overheidscrediteuren vol overtuiging op 7 april 2020 hun handtekening onder het 'Eén Overheidsconvenant'. Er ging langdurig en intensief overleg aan vooraf om alle neuzen dezelfde kant op te krijgen. Maar het resultaat mag er zijn: de Belastingdienst, SVB, het CJIB, UWV, CAK en DUO gaan voortaan bij voorbaat akkoord met een voorstel van een NVVK-lid tot een schuldregeling, als er geen sprake is van bijzondere omstandigheden of wettelijke uitzonderingen. Een belangrijke stap vooruit voor onze leden. Schadeverzekeraars en drinkwaterbedrijven sloten kort daarna aan met dezelfde werkwijze, en aan het einde van het jaar zette ook Syncasso als eerste deurwaarder de stap naar een convenant met de NVVK.

Met schuldeisers bouwden we in 2020 ook hard door aan het Schuldenknooppunt, vooral aan de techniek en de onderliggende afspraken voor berichtenuitwisseling. We beproefden het systeem in de praktijk en gingen daarna aan de slag om het Schuldenknooppunt gereed te maken voor landelijke lancering. Op 28 januari 2021 ging het Schuldenknooppunt daadwerkelijk van start.

Lees hier alles over onze [convenanten](#) en over het [Schuldenknooppunt](#).

Wordt de coronacrisis ook een schulden crisis?

In 2020 gaven we in de media meerdere malen het signaal af dat de coronacrisis niet mag ontaarden in een schulden crisis. De 'sociale onthouding' bleek ertoe te leiden dat mensen de schuldhulpverlening minder goed wisten te vinden. We werkten mee aan onderzoek van de Hogeschool van Amsterdam naar de schulddienstverlening tijdens de lockdownperiodes.

Voor de media waren de ontwikkelingen soms lastig te duiden: coronacrisis = meer mensen met schulden = meer hulpvragen, is vaak de gedachte. De monitor die we samen met Divosa speciaal vanwege corona in het leven riepen, maakte duidelijk dat hulpvragers juist wegbleven. Vanuit onze ervaring weten we dat er een waaier aan factoren is die bepaalt of mensen hulp vragen. In [dit onderdeel van ons jaarverslag](#) analyseren we wat er vorig jaar gebeurde en schetsen we toekomstscenario's.

Hulp aan zzp'ers in een stroomversnelling

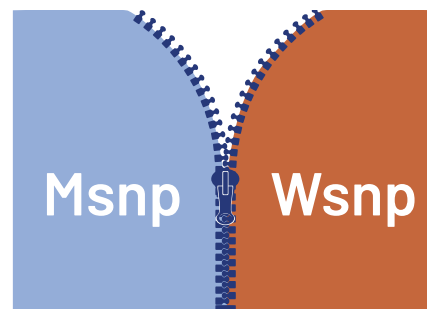
De coronacrisis vergrootte het besef bij gemeenten dat zij een hulpaanbod voor kleine ondernemers gereed moeten hebben. Zzp'ers waren er in 2020 een duidelijk voorbeeld van hoe je buiten eigen schuld in de schulden kunt komen. Wie voor corona een bloeiende zzp-praktijk had, maakte door de lockdowns soms mee dat alle omzet wegviel.

Veel gemeenten hebben qua schuldhulpverlening voor ondernemers in 2020 een belangrijke ontwikkeling doorgemaakt, mede door de wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening per 1 januari 2021. Bijeenkomsten die we organiseerden over dit onderwerp trokken veel belangstelling.

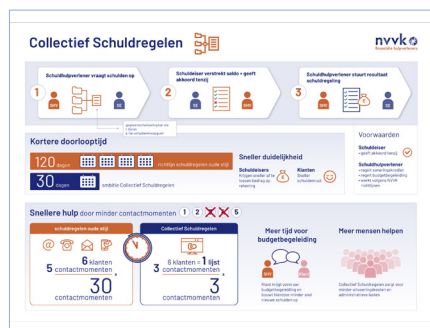
Van Msnp naar Wsnp: schuldhulpverleners en de rechtbank aan zet

De cijfers wezen het al een poosje uit en de ombudsman concludeerde het ook in een rapport dat halverwege het jaar verscheen: steeds minder mensen vragen een Wsnp-traject aan. Een deel van de verklaring is dat de hulp in de fase die eraan voorafgaat, sterk ontwikkelde in de afgelopen jaren.

Tegelijk geldt dat de aansluiting tussen Msnp en Wsnp verbetering verdient, concludeerden we in een sessie die we in juni samen met de ombudsman organiseerden. In 2020 gingen we daarom in gesprek met de rechterlijke macht, gemeenten en Wsnp-bewindvoerders, omdat de toegang mede vormgegeven wordt door alle eisen die gesteld worden aan Wsnp-aanvragen. Om de aansluiting te verbeteren deed de wetgever een eerste voorstel voor een wijziging van de Faillissementswet. In 2021 wordt die wijziging naar verwachting aangenomen en zetten wij in op verdere samenwerking.

Collectief Schuldregelen gaat vliegen

Collectief Schuldregelen werd bedacht door Schuldenlab070, opgeschaald door SchuldenlabNL en de NVVK pakte vorig jaar het stokje over. Collectief Schuldregelen werkt met behulp van saneringskredieten en budgetcoaching, ondersteund door convenanten en collectieve afhandeling. Het is een efficiënte methode die voor iedereen winst oplevert. Voor hulpvragers, omdat sneller duidelijk wordt hoe de regeling eruitziet, en omdat het saneringskrediet schuldenrust creëert gedurende de regeling. Voor hulpverleners, omdat het werk sneller gedaan kan worden waardoor er meer tijd overblijft voor goede begeleiding. Voor schuldeisers, omdat ze minder tijd kwijt zijn aan wanbetalers en ze dossiers eerder af kunnen sluiten. Met steun van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid begonnen we in 2020 aan een sprint om zoveel mogelijk gemeenten aan te laten sluiten.

Nieuwe wetgeving vroeg veel aandacht

Gemeenten bereidden zich in 2020 voor op hun recht om de rechtbank te adviseren of schuldbewind de beste vorm van financiële hulpverlening is voor een inwoner met een financiële hulpvraag. Kort gezegd: het adviesrecht. We besteedden er veelvuldig aandacht aan in onze berichtgeving en we belegden er ook een drukbezochte bijeenkomst over (net voor de lockdown). In september stemde de Eerste Kamer in met de komst van het adviesrecht.

De wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening per 1 januari 2021 vroeg in 2020 veel aandacht. Het hernieuwde accent in de wet op de plicht tot hulp aan ondernemers is hierboven al genoemd, de verplichting tot vroegsignalering komt hieronder nog aan bod.

In 2020 startte ook het Landelijk Platform Schuldbewind, mede naar aanleiding van de introductie van het Adviesrecht. In het platform ontmoeten de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Justitie en Veiligheid, de VNG, de brancheorganisaties en de rechtspraak elkaar.

We waren ook intensief betrokken bij de voorbereiding van de inwerkingtreding van de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet per 1 januari 2021.

Jongeren scherper in beeld

Jongeren verkeren financieel in een kwetsbare positie, hebben relatief weinig recht op inkomensondersteuning en in de praktijk is het bieden van schuldhulpverlening vaak beperkt mogelijk. Jongeren blijken ook moeilijk te bereiken. Daarom geven we extra aandacht aan deze doelgroep. We verwachten dat een groeiend aantal jongeren een beroep gaat doen op schulddienstverlening.

Door de coronacrisis werd extra duidelijk hoe kwetsbaar jongeren zijn. En hoe een soms nog relatief kleine schuld onoplosbaar wordt voor jongeren. Deze doelgroep had volgens het Nibud in 2020 te maken met een inkomensdaling van 33%. Het CBS berekende dat het werkloosheidspercentage tussen februari 2020 en november 2020 met 3% steeg. De suggestie dat juist jongeren als eersten weer profiteren van een aantrekkelijke economie mag waar zijn, maar voor het 'inlopen' op schulden biedt dat geen garantie. Dat komt door hun relatief bescheiden inkomsten, de krappe en dure woningmarkt en de 'volwassen' verplichtingen gecombineerd met een 'jongeren'-inkomen.

Een eerste inventarisatie die we in 2020 uitvoerden bracht goed in beeld waarom jongeren een andere aanpak nodig hebben. De informatie is vertaald naar aandachtspunten voor jongeren-schuldhulpverlening, aan de hand van de zes onderdelen van de NVVK Belofte.

Professionalisering

Binnen het samenwerkingsprogramma Schouders Eronder is het afgelopen jaar hard gewerkt aan het formuleren van beroepscompetenties voor de Sociaal Financieel Dienstverlener. Deze competenties vormen de basis voor de beroepsontwikkeling van medewerkers in de uitvoering.

We keken niet alleen naar de huidige situatie, maar vooral ook naar de gewenste situatie die nodig is om een betere aanpak van armoede en schulden te realiseren. De competenties bieden het onderwijs, de professional én de organisatie een kader om scholing, leren op de werkplek en andere activiteiten vorm te geven die de deskundigheid bevorderen.

De opleidingswereld is zich steeds meer aan het richten op de behoeften in ons vakgebied, óók voor starters. Na de eerste deeltijd Associate Degrees (AD) wordt er nu ook gewerkt aan een fulltime AD opleiding specifiek voor de schuldhulp. Daarnaast is de lancering van het Kwaliteitsregister Sociaal Domein (www.krsd.nl) afgelopen jaar voorbereid. Het register bouwt voort op de vastgestelde beroepscompetenties. Ook hier denkt en werkt de NVVK in mee, om professionalisering van de beroepsgroep, individueel én via de werkgevers voortdurend te stimuleren.

Convenant Vroegsignalering

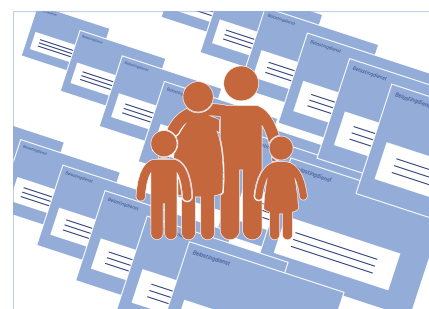
November 2020 ondertekenden de VNG, zorgverzekeraars, de woningcorporaties, de energieleveranciers en de waterleveranciers een convenant om de landelijke invoering van vroegsignalering te vergemakkelijken. In december haakten private en particuliere verhuurders en de studentenhuisevesters aan.

Dankzij het convenant hoefden schuldeisers niet met 352 gemeenten in gesprek en voor gemeenten maakte het convenant het makkelijk om snel te beginnen met het in ontvangst nemen van signalen over problematische betaalachterstanden. We zien er naar uit om in 2021 de eerste resultaten te melden van deze nieuwe aanpak om mensen met problematische schulden in beeld te krijgen.

Hersteloperatie Toeslagenaffaire Kinderopvang

De NVVK werd in het najaar benaderd door de Belastingdienst om mee te denken in een effectieve hersteloperatie voor gedupeerden van de Kinderopvangtoeslagenaffaire. Vanaf november hebben wij daaraan een bijdrage geleverd. Steeds vanuit drie uitgangspunten: 1. snelle afwikkeling voor gedupeerden 2. draagvlak voor de gekozen oplossing bij schuldeisers 3. met een uitvoerbare werkwijze

Zoals bekend is de affaire zowel politiek als bestuurlijk in zwaar weer terechtgekomen, wat zelfs heeft geleid tot de val van het kabinet. In een volgend jaarverslag hopen we terug te blikken op de manier waarop de problematiek uiteindelijk is aangepakt, en welke bijdrage de leden van de NVVK hebben kunnen leveren aan oplossingen.

In 2020 waren er ondanks de pandemie grote winnaars – maar dus ook grote verliezers

Invloed corona op ontwikkeling hulpvraag

Gemiddeld genomen deed de Nederlandse economie het nog best aardig in 2020. Er waren sectoren die floreerden, juist door corona. Maar ‘gemiddelden’ vertroebelen het beeld. Er waren ook grote verliezers. We zien ze nog maar mondjesmaat bij de hulpverlening, omdat de steunpakketten tot nu toe veel verzachten. Dat kan snel veranderen.

Rijden in de mist

In mei 2020 citeerden we in ons jaarverslag woorden van premier Mark Rutte. ‘We rijden in de mist’, zei hij over regeren in coronatijd. We gebruikten in ons vorige jaarverslag prognoses van SchuldenlabNL en Deloitte als basis voor een scenario tussen ‘ramspoed’ en ‘het valt mee’. En concludeerden dat we rekening moesten houden met een groei van hulpvragers in onze sector van 30% als we de middenweg zouden volgen.

Wat zeggen de cijfers nu?

2020 was in economisch opzicht een historisch jaar, blijkt uit de meest recente cijfers van het Centraal Plan Bureau (CPB) (eind maart 2021). Het CPB kijkt met die cijfers niet alleen terug, maar kijkt ook vooruit. Met als referentiekader de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (BBP) en het overheidstekort. Beheersing van het begrotingstekort en de staatsschuld staan centraal.

Het is aan een nieuw kabinet om prioriteiten te kiezen. In die zin rijden we nog steeds in de mist: zowel in de ontwikkeling van de beheersing van de coronacrisis (komen er nieuwe varianten, krijgen we de huidige onder de duim?) als in toekomstig rijksbeleid (bouwt de overheid de steunmaatregelen af, hoe snel, komt er aanvullend crisisbeleid?).

De ontwikkelingen

In 2020 zagen we enorme schommelingen in de kwartaalcijfers, met als dieptepunt het tweede kwartaal (de eerste lockdown): een economische krimp van 8,4%. Maar ook met een scherp herstel daarna, waardoor de gemiddelde krimp uit is gekomen op -3,7%.

Dat gemiddelde versluiert de grote verschillen tussen sectoren. De groei van de industriële productie houdt aan. Detailhandel blijkt zich snel aan te passen en leeft op. De grote verliezers zijn cultuur, recreatie, evenementen, persoonlijke verzorging, sportscholen, horeca en zakelijke dienstverlening. De korte termijn effecten raken vooral flexwerkers, zzp-ers, ondernemers in de gedupeerde sectoren en jongeren.

De verwachting voor de nabije toekomst

Het CPB hanteert drie scenario's voor de toekomst:

- De eerste is gebaseerd op grote veerkracht en uitblijven van nieuwe pandemieën.
- De tweede gaat uit van een terugslag in de coronacrisis.
- Daartussen zit een basisraming. Uitgangspunten van de basisraming zijn dat het economisch herstel doorzet als maatregelen versoepeld kunnen worden. En dat bij het aflopen van steunmaatregelen in juni 2021 herstructureringen en faillissementen optreden, waardoor de werkloosheid oploopt in de tweede helft van dit jaar.

Het CPB verwacht in 2021 een groei van de economie van 2.2%, en in 2022 van 3.5%. Het bureau adviseert een nieuw kabinet om herstelbeleid te richten op het repareren van schade in het onderwijs. Aanpassingen te ondersteunen in de economie. En extra omscholingsmogelijkheden en tijdelijke verlenging van de WW te introduceren voor werknemers met korte WW-rechten (vooral jongeren). Tegelijk waarschuwt het CPB voor structureel oplopende overheidsuitgaven.

Vanuit onze eigen kennis inzake mensen met problematische schulden constateren we:

- Onze leden zagen in 2020 enerzijds een daling van het aantal hulpvragers, maar waarschuwen ons dat zich een stuwmeer aan hulpvragers vormt.
- Tijdens de vorige economische crisis (2008 en verder) zagen we dat de effecten lang na-ijlden. Dat zal nu niet anders zijn, en dat vraagt om langjarige inzet om de schuldenproblematiek de baas te blijven.
- Bezuinigingen (ook op het sociaal domein) worden vaak als oplossing gezien om de overheidsbegroting, na economische neergang, weer op orde te brengen. Dat gebeurde ook na de vorige crisis. Maar het gevolg was dat de problematiek van mensen met financiële zorgen en problemen huizenhoog opliep, vanwege de ingekrompen hulpcapaciteit. Die fout moeten we niet opnieuw maken.
- Voor hulpvragers geldt dat ze gemiddeld vijf jaar wachten voordat ze hulp vragen. Die termijn willen we verkorten, en daarom werken we mee aan vroegsignalering en andere manieren om mensen met schulden eerder in beeld te krijgen.

Ontwikkeling aantallen hulpvragers

Eigenlijk rijden we dus nog wat langer in de mist als het gaat om prognoses ten aanzien van het aantal hulpvragers. We weten dat de enorme uitschieters in economisch resultaat laten zien dat er naast de duidelijke 'winnaars' (detailhandel, industrie, bouw) ook zware verliezers zijn (cultuur, horeca, diensten).

Of en wanneer de verwachte toeloop in de hulpverlening gaat optreden hangt af van de wijze van afbouw van steunmaatregelen, coullance in de financiële sector voor langduriger uitstel en spreiding van betalingsachterstanden en het economisch herstelbeleid. Wat we zeker weten:

- Er bestaat een enorm 'reservoir' van hulpvragers die we al kenden van voor de coronacrisis (ca. 650.000 huishoudens met problematische schulden, eenzelfde aantal met betalingsachterstanden). Een deel van deze groep is uit beeld geraakt als gevolg van de beperkende coronamaatregelen in de dienstverlening.
- ZZP-ers, ondernemers in de 'verliezende' sectoren, flexwerkers en jongeren zijn en blijven uiterst kwetsbaar.
- De verwachte groei van de werkloosheid loopt in 2021 op tot 5%, en daalt in de loop van 2022 naar 4.5%. Pas langere tijd na het herstel van de economie verwacht het CPB een positief effect op de werkgelegenheid. Daarmee blijft de daling van de werkloosheidscijfers ongeveer 1.5% achter op eerdere ramingen.
- De verwachte loonontwikkeling loopt terug van 2.7% in 2020 tot 1.5% in 2021 en 2022, met een licht stijgende inflatie. Dit zet ook uitkeringen en de ontwikkeling van minimuminkomens onder druk. Het vergroot de bestaansonzekerheid, zeker gelet op de bijzondere woningmarkt en het groeiende aandeel van woonlasten.

Wat gaat er gebeuren in onze sector?

Een prognose over de groeicijfers in de hulpverlening is dus heel moeilijk te maken. Het hangt ook sterk af van de mate waarin we meer mensen bereiken met nieuwe instrumenten als betalingsregelingen en vroegsignalering in de dienstverlening.

Op basis van de CPB-ramingen en de invloed daarvan op de meer kwetsbaren op de arbeidsmarkt en in de samenleving is er

geen aanleiding om veel optimistischer te rekenen dan vorig jaar. Toen hielden we op basis van de prognoses van Deloitte rekening met 30% meer hulpvragers. Mogelijk en hopelijk vallen deze groeicijfers lager uit.

Veel meer is de vraag: wanneer gaan we de bestaande en de nieuwe hulpvragers in beeld krijgen? Nog steeds pakken er donkere wolken samen aan de horizon. Maar waar en wanneer valt de bui?

Klaar voor de toekomst?

De sector blijft dus onverkort alert om klaar te zijn voor wat komt. Of het nu motregen is, een stortbui of een vloedgolf: het wordt nat. Dus het credo 'meer mensen sneller helpen' blijft onverminderd van belang.

Saneringskrediet, Collectief Schuldregelen, convenanten met schuldeisers en gebruik van digitaal berichtenverkeer via het Schuldenknooppunt ontwikkelen zich snel. Met vroegsignalering en het beter faciliteren van betalingsregelingen kunnen we de juiste stappen zetten om mensen te bereiken als hun schulden nog makkelijker op te lossen zijn.

Maar effectief dweilen kan alleen met de kraan dicht. Daarom roepen we het nieuwe kabinet op om deze ongekende crisis anders aan te pakken dan de crisissen hiervoor. Door meer aandacht te hebben voor 'bestaanszekerheid', die nu bij te veel mensen onvoldoende is gegarandeerd. En met grote blijvende inzet om

- schulden te voorkomen
- schulden, als ze er eenmaal zijn, snel op te lossen en
- mensen perspectief te bieden op een toekomst zonder schulden.

'Het sociaal domein en de schuldhulpverlening verdienen investeringen'

Investeren levert veel op

Onze oproep: laat de gezondheids crisis en de economische gevolgen daarvan niet leiden tot een toenemende kloof in de samenleving. Het sociaal domein en de schuldhulpverlening verdienen investeringen. Omdat die veel opleveren. Als bron van welzijn voor mensen én als harde businesscase (lagere zorguitgaven, minder ziekteverzuim, snellere arbeidsparticipatie, betere schoolprestaties).

NVVK-voorzitter Marco Florijn in gesprek met VNG-directeur Leonard Geluk

“Wees een betere overheid voor mensen die ons nodig hebben”

Zijn wij voor de meest kwetsbaren een goede overheid, vraagt VNG-voorzitter Leonard Geluk zich af in een gesprek dat NVVK-voorzitter Marco Florijn met hem had. ‘De toeslagenaffaire is een eyeopener hoe heftig het is als de overheid er niet is voor jou. Dat moet voor de nieuwe groep mensen met schulden door corona niet gebeuren.’

Ter gelegenheid van de publicatie van ons jaarverslag zocht Marco Florijn Leonard Geluk op om van hem eens te horen hoe hij aankijkt tegen het komende jaar. Een jaar waarin hopelijk de coronapandemie eindigt, maar ook een jaar waarin waarschijnlijk veel mensen een beroep gaan doen op financiële hulpverlening.

Goede overheid zijn

Geluk is positief over de manier waarop ons land de crisis tot nu toe doorstond. ‘Ondanks de crisis is Nederland bestuurbaar gebleken’, zegt hij. ‘We moeten wel oppassen dat de meest kwetsbaren er niet de dupe van worden. Als gemeenten kunnen we een grote rol spelen voor de mensen die in verschillende systemen zitten, zoals Jeugdzorg, schuldhulpverlening, UWV, toeslagen. Het gaat om 4 tot 5% van de huishoudens schat ik. Die mensen lopen toch al het risico vermalen te worden tussen alle verschillende instituties, en door corona lopen we het risico dat we voor die groep nog minder bereikbaar zijn. Ik vraag aan wethouders weleens: ben je er zeker van dat we voor de meest kwetsbare mensen een goede overheid zijn? Ik krijg daar nauwelijks een positief antwoord op. Het is een van de grootste opgaven voor de overheid in de komende jaren’, aldus Geluk.

Investeer in bestaanszekerheid

In het gesprek met Florijn bepleit hij dat het rijk ‘investeert in bestaanszekerheid’. Ook het sociaal domein, en daarbinnen de schuldhulpverlening, moet daarbij betrokken worden. Geluk: ‘Het zou goed zijn de komende jaren als samenleving te investe-

ren in aandacht voor schulden. Preventie is belangrijk: voldoende middelen om van te leven, en van daaruit naar participatie, meedoen, de potentie van mensen benutten. We moeten in Nederland iedereen erbij betrekken en daar zijn we nu best ver van weg.’

Tijdige hulp

Wat er gebeurde rond de toeslagenaffaire mag zich voor mensen met coronaschulden niet herhalen, bezweert Geluk. ‘Die moeten hun leven weer op kunnen pakken, als overheid moeten we daar tijdig bij zijn. Met een goede aanpak van gemeenten, samen met andere partners in het sociaal domein. Wanneer mensen van de overheid afhankelijk zijn, moet je er ook staan als overheid.’

Benieuwd waar het gesprek verder over ging? [Luister hier naar de podcast ‘Marco Florijn in gesprek met Leonard Geluk.’](#) (17 minuten)

“Wanneer mensen van de overheid afhankelijk zijn, moet je er ook staan als overheid.”